Ta’lim menejmenti tizimida rahbarlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari

Yodgorov Ibodulla Yaqub o‘g‘li
Surxandaryo viloyati Jarqo‘rg‘on tumani
11-sonli umumta’lim maktabi direktori

Annotatsiya. Mazkur maqolada ta’lim menejmenti tizimida rahbarlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida ta’lim tizimidagi zamonaviy boshqaruv yondashuvlari, rahbarlarning kasbiy faoliyatiga ta’sir etuvchi omillar hamda kompetensiyalarni rivojlantirish mexanizmlari o‘rganildi. Shuningdek, strategik boshqaruv, liderlik, raqamli texnologiyalar va uzluksiz kasbiy rivojlanishning rahbarlar faoliyatidagi ahamiyati asoslab berildi.

Kalit so‘zlar: *ta’lim menejmenti, kasbiy kompetensiya, rahbarlik faoliyati, strategik boshqaruv, liderlik, raqamli texnologiyalar, kasbiy rivojlanish.*

Аннотация. В данной статье анализируются факторы развития профессиональных компетенций руководителей в системе образовательного менеджмента. В ходе исследования изучены современные подходы к управлению в системе образования, факторы, влияющие на профессиональную деятельность руководителей, а также механизмы развития компетенций. Кроме того, обосновано значение стратегического управления, лидерства, цифровых технологий и непрерывного профессионального развития в деятельности руководителей.

Ключевые слова: *образовательный менеджмент, профессиональная компетенция, управленческая деятельность, стратегическое управление, лидерство, цифровые технологии, профессиональное развитие.*

Abstract. This article analyzes the factors influencing the development of professional competencies of leaders in the educational management system. The study examines modern management approaches in education, factors affecting leaders’ professional activities, and mechanisms for competency development. In addition, the importance of strategic management, leadership, digital technologies, and continuous professional development in leadership activities is substantiated.

Keywords: *educational management, professional competence, leadership activity, strategic management, leadership, digital technologies, professional development.*

Kirish

Bugungi kunda ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar rahbarlarning kasbiy faoliyatiga nisbatan yangi talablarni yuzaga keltirmoqda. Ta’lim muassasalarini samarali boshqarish, ta’lim sifatini oshirish va jamoani maqsadli boshqarish rahbarlardan yuqori darajadagi kasbiy kompetensiyalarni talab qiladi. Shu sababli ta’lim menejmenti tizimida rahbarlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi dolzarb ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etmoqda.

Kasbiy kompetensiya rahbarning o‘z kasbiy faoliyatini samarali tashkil etish, mavjud muammolarni hal qilish, strategik qarorlar qabul qilish hamda boshqaruv jarayonida zamonaviy yondashuvlardan foydalanish qobiliyatini ifodalaydi. Zamonaviy ta’lim tizimida rahbarning faqat ma’muriy boshqaruv vazifalarini bajarishi yetarli emas, balki uning innovatsion fikrlashi, kommunikativ qobiliyatlari va liderlik sifatlari ham rivojlangan bo‘lishi zarur.

Mazkur tadqiqotning maqsadi ta’lim menejmenti tizimida rahbarlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga ta’sir etuvchi omillarni aniqlash va ularning boshqaruv faoliyatidagi ahamiyatini tahlil qilishdan iborat.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv va faoliyatga yo‘naltirilgan yondashuvlardan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini pedagogik va boshqaruvga oid ilmiy

manbalarni tahlil qilish, pedagogik kuzatish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish hamda nazariy modellashtirish metodlari tashkil etdi.

Shuningdek, ta’lim menejmenti sohasidagi ilmiy adabiyotlar va rahbarlik faoliyatiga oid zamonaviy ilmiy qarashlar o‘rganildi. Tadqiqot davomida rahbarlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga ta’sir qiluvchi omillar tizimlashtirildi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, ta’lim menejmenti tizimida rahbarlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga bir qator omillar ta’sir ko‘rsatadi. Ular quyidagi asosiy guruhlarga ajratildi:

- shaxsiy omillar;
- kasbiy omillar;
- tashkiliy omillar;
- texnologik omillar;
- ijtimoiy omillar.

Shaxsiy omillar rahbarning individual sifatlari, liderlik qobiliyati, mas’uliyat hissi, tashabbuskorligi va kommunikativ ko‘nikmalarini o‘z ichiga oladi. Kasbiy omillar esa rahbarning bilim darajasi, boshqaruv ko‘nikmalari va tajribasi bilan bog‘liq.

Tashkiliy omillar ta’lim muassasasidagi boshqaruv muhiti, jamoaviy hamkorlik va tashkilot madaniyatiga bog‘liq bo‘lsa, texnologik omillar raqamli vositalardan foydalanish, axborot texnologiyalarini boshqaruvga joriy etish va zamonaviy boshqaruv platformalari bilan bog‘liqdir.

Tadqiqot davomida uzluksiz kasbiy rivojlanish rahbar kompetensiyalarini oshirishning muhim omillaridan biri ekanligi aniqlandi. Seminarlar, treninglar, malaka oshirish kurslari va mentorlik faoliyatlari rahbarlarning kasbiy rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatishi kuzatildi.

Muhokama

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, ta’lim menejmenti tizimida rahbarlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish jarayoni kompleks yondashuvni talab qiladi. Hozirgi kunda ayrim ta’lim tashkilotlarida rahbarlar faoliyatida an’anaviy boshqaruv usullarining ustuvorligi kuzatilmoqda. Bu esa innovatsion boshqaruv mexanizmlaridan foydalanish imkoniyatlarini cheklaydi.

Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda liderlik yondashuvi alohida ahamiyatga ega. Rahbarlarning jamoani boshqarish, xodimlarni motivatsiya qilish va samarali muloqotni tashkil etish qobiliyatlari ta’lim sifati natijalariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Shuningdek, zamonaviy ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi rahbarlardan yangi ko‘nikmalarni talab qilmoqda. Shu sababli raqamli savodxonlik va innovatsion texnologiyalardan foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantirish zarur hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ta’lim menejmenti tizimida rahbarlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish ta’lim sifati va boshqaruv samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biridir. Tadqiqot natijalari rahbarlarning kasbiy rivojlanishiga shaxsiy, kasbiy, tashkiliy, texnologik va ijtimoiy omillar ta’sir ko‘rsatishini ko‘rsatdi.

Shuningdek, strategik boshqaruv, liderlik yondashuvlari, raqamli texnologiyalar va uzluksiz kasbiy rivojlanish tizimlari rahbarlarning kasbiy salohiyatini oshirishda muhim vosita sifatida namoyon bo‘ladi. Shu sababli ta’lim menejmenti tizimida innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish hamda rahbarlarning kasbiy rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Kelgusida rahbarlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda xalqaro tajribalarni o‘rganish, raqamli boshqaruv texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish va individual rivojlanish

dasturlarini ishlab chiqish ta’lim menejmenti tizimining samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Muslimov N.A. *Ta’lim menejmenti.* – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
2. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. *Ta’lim menejmenti asoslari.* – Toshkent: Fan, 2021.
3. Ishmuhamedov R. *Innovatsion pedagogik texnologiyalar.* – Toshkent, 2021.
4. Drucker P. *Management: Tasks, Responsibilities, Practices.* – New York: Harper Business, 2018.
5. Mintzberg H. *The Nature of Managerial Work.* – New York, 2019.
6. Yuldashev J. *Ta’limda strategik boshqaruv asoslari.* – Toshkent, 2023.
7. Xudoyberdiyev S. *Ta’lim tizimida boshqaruv texnologiyalari.* – Toshkent, 2022.